

Elektronický boj

Fabian BAXA

akademický pracovník CBVSS UO

Elektronický boj

Cíl:

- Poskytnout základní informace o elektronickém boji, jeho roli v AČR a souvislostech s jinými druhy bojové činnosti

Osnova:

- Úvod
- Zarámování boje jako specifické lidské činnosti, terminologie
- EB - současnost a trendy
- EB v AČR
- Závěr

Požadavek: Humanitní auditorium – omezené využívání matematiky

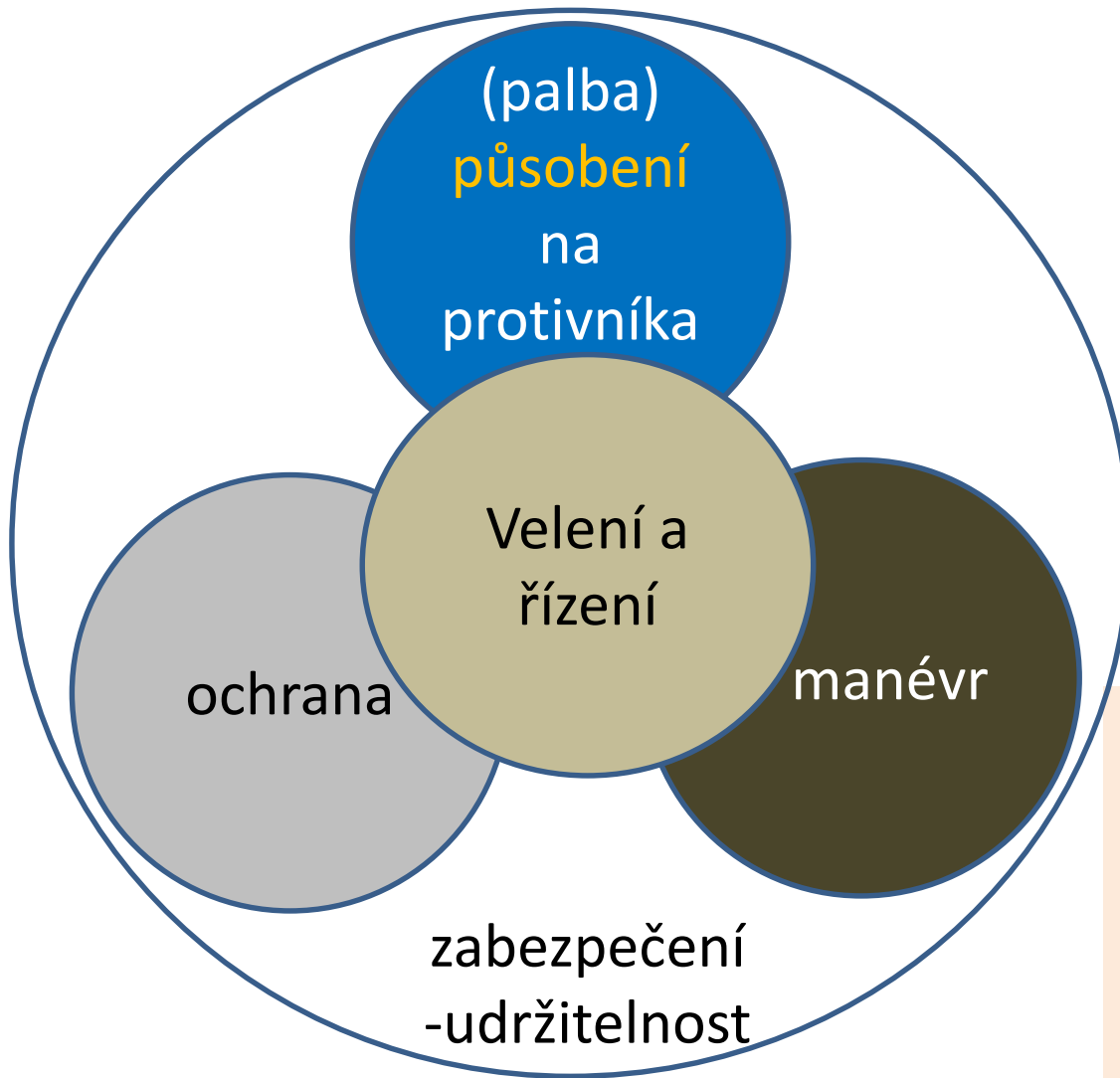
Válka jako fenomén společnosti

Důvod války	ozbrojeným násilím prosadit své zájmy
Základní cíl války:	
- Politický cíl	získání vlivu, obsazení, podrobení ...
podrobit si ...	
- Vojenský cíl	OS protivníka nejsou schopny klást organizovaný odpor
K tomu je nezbytné:	zachovávat si své schopnosti

„Cílem války není padnout za vlast, ale přimět ty pancharty na druhé straně, aby padli za tu svou.“

Generál George S. Patton

Základní funkce boje obecně

Působení na protivníka

versus

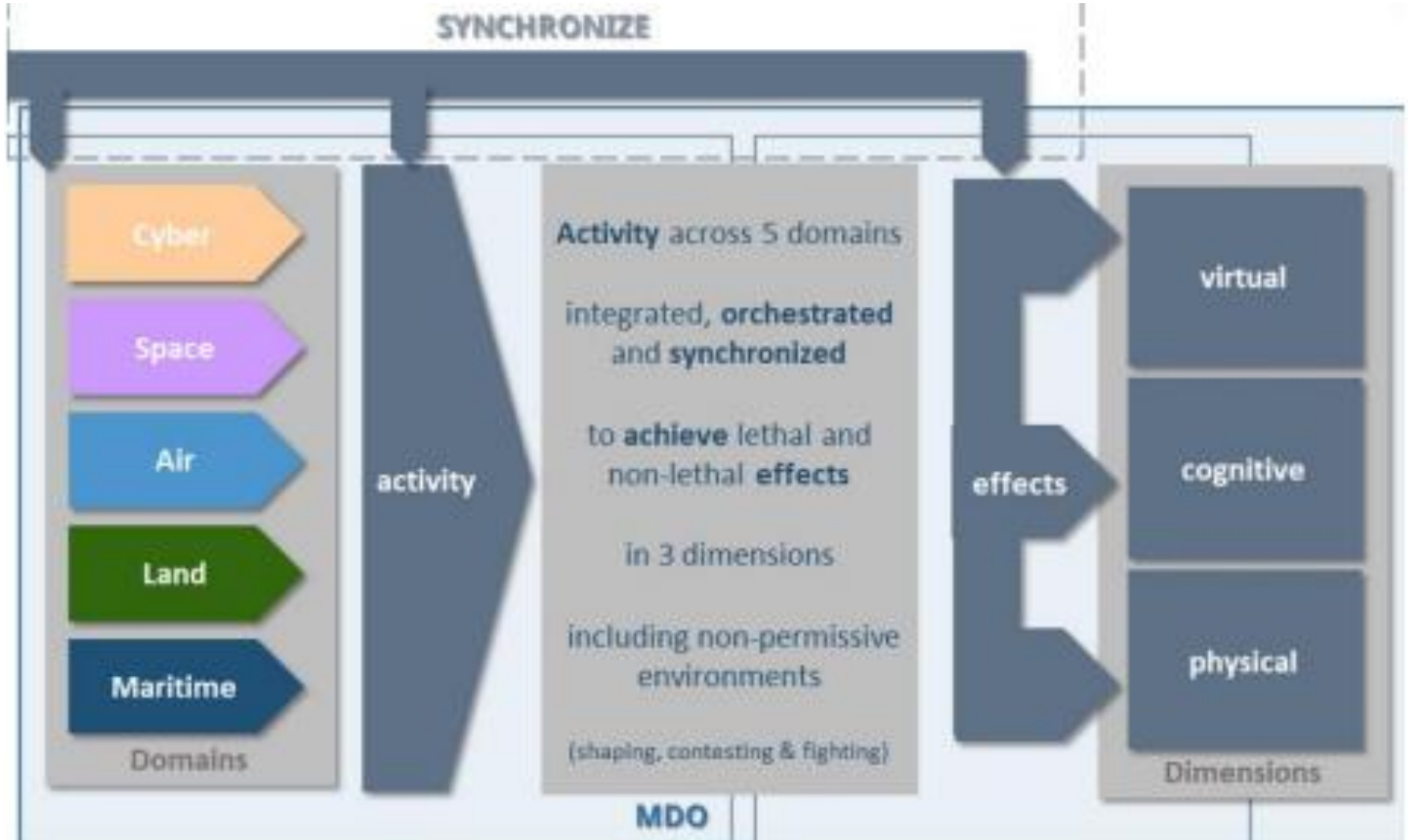
ochrana proti působení
(protivníka, prostředí,
vlastních sil)

Působení na protivníka

- živou sílu, vůli bojovat,
- věcné prostředky - (výzbroj, techniku, materiál, infrastrukturu),
- Letální a neletální
- Různými druhy energie (kinetická, tepelná, světelná, EM, mentální)

Poslání boje – vnutit protivníkovi svou vůli

Domény lidské činnosti a multidoménové operace

Zarámování elektronického boje

Elektronický boj je specifická činnost vedená v EM prostředí

EB jako součást ozbrojeného boje,

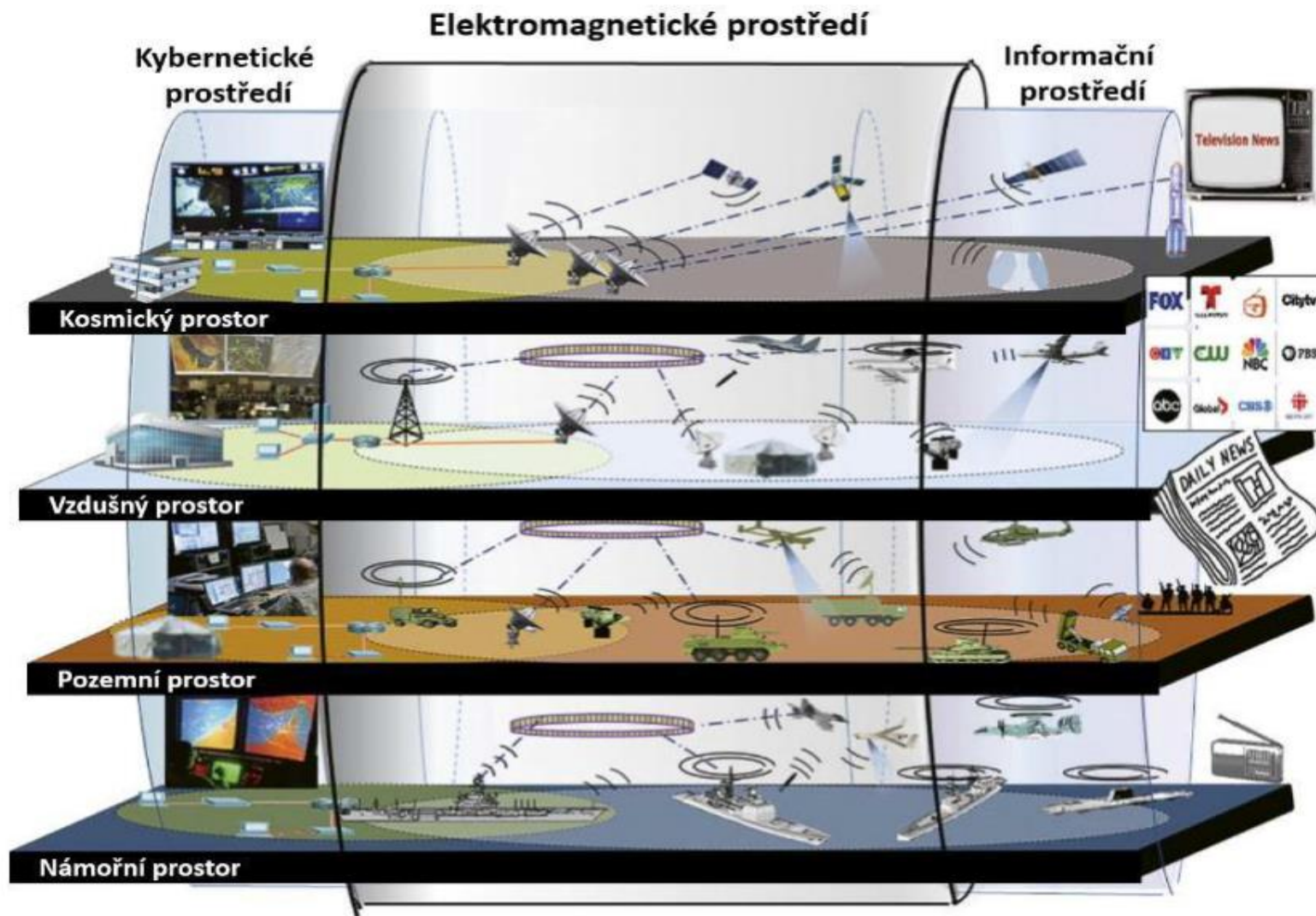
boje jako součásti operace,

operace jako součásti kampaně,

probíhající ve běžných doménách lidské činnosti.

Elektromagnetické prostředí

Cíl elektronického boje

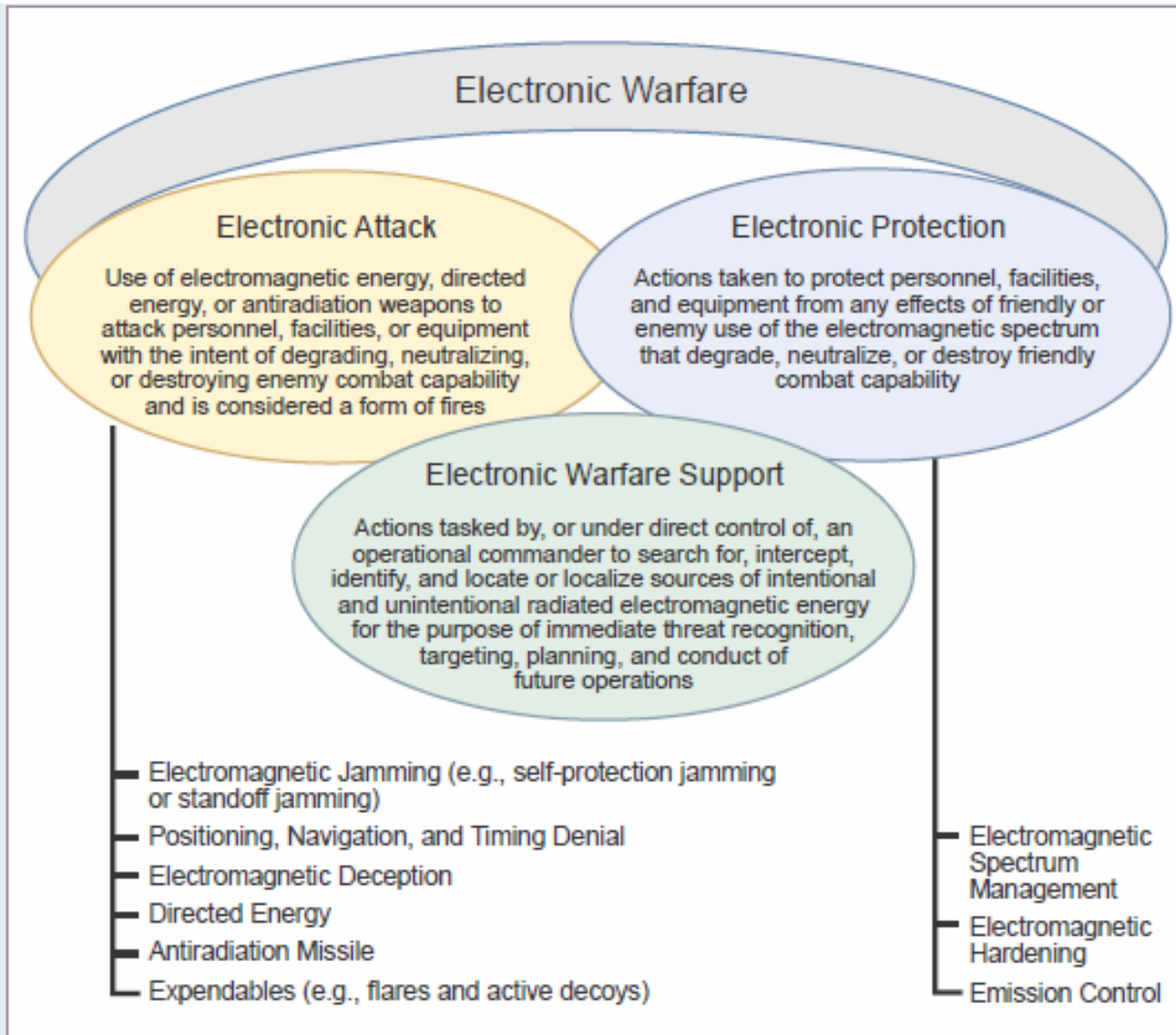
- Ztížit protivníkovi efektivní využívání jeho elektronických systémů a prostředků (EA) (A2/AD)
- a
- zabezpečit spolehlivou činnost obdobných systémů vlastních vojsk (EP)
- při provádění podpory (ES) ve prospěch obou předešlých skupin činností,
- a pro podporu činností jiných aktivit (INTEL, ochrana...)

Složky elektronického boje

ECM

ECCM

ESM

Působení na protivníka - teorie

Letální

- s využitím energie
  - Kinetické – mechanická destrukce
  - Tepelné – spálení
  - Elektromagnetické – spálení, rekonfigurace materiálu
  - Světelné – spálení, oslepení
  - Radiologické – radiace, zamoření
  - Pronikavou radiací – atomární, molekulární rekonfigurace
  - Akustické – infrazvuk, ultrazvuk
- s využitím látek, mikroorganismů
  - Chemických,
  - Biologických

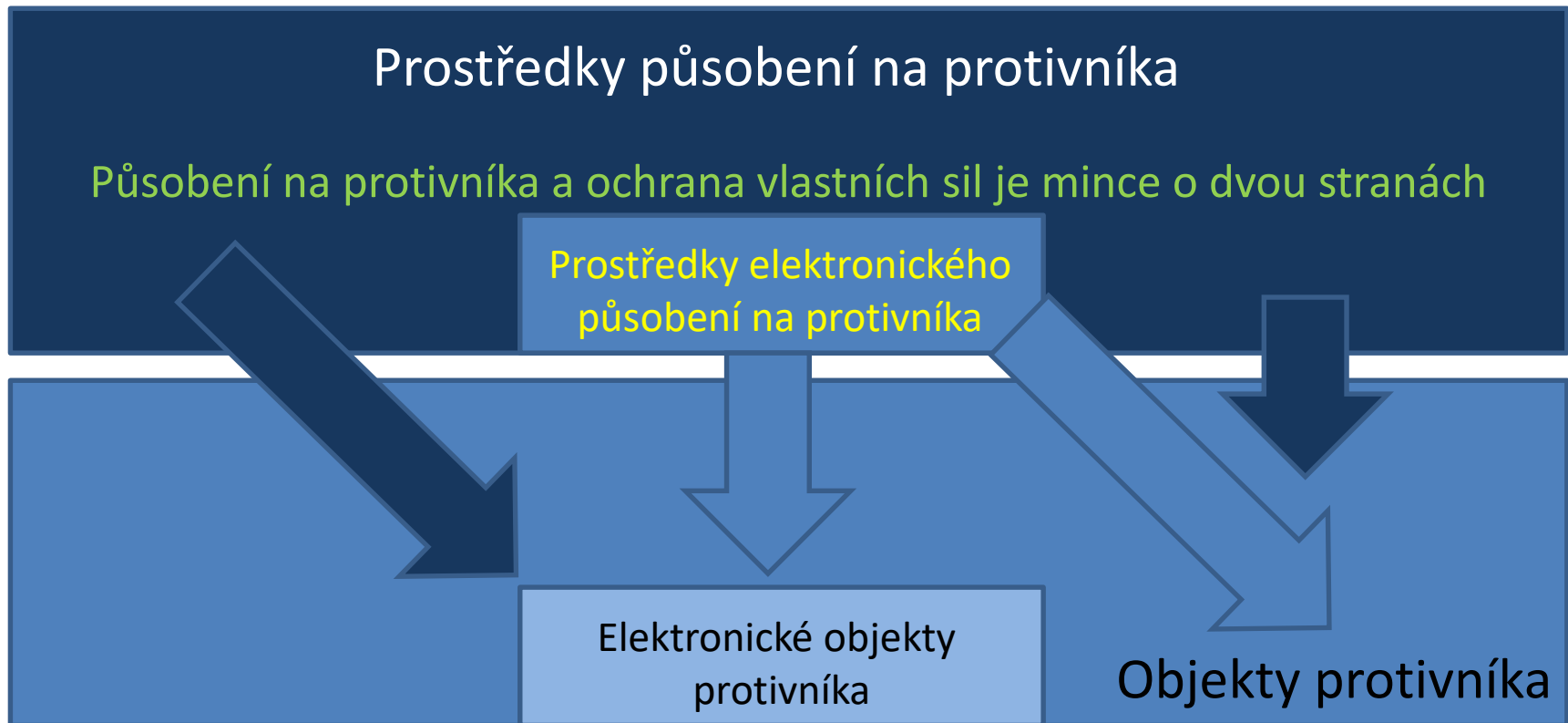
Neletální

- s využitím energie
  - Tepelné - pálení
  - Elektromagnetické - pálení
  - Akustické – dočasné ohlušení, mentální rozvrat
  - Světelné - dočasné oslepení
  - Mentální (PsyOps)
- s využitím látek a mikroorganismů
  - Chemických – dráždivé, psychotropní
  - Biologických – dočasné vyřazení

Působení na živou sílu protivníka a/nebo materiál protivníka.

Vztah mezi letalitou a neletalitou je obecně otázkou intenzity použité energie.

Užší a širší pojetí EB

Prostředky působení na protivníka:

vše, co může negativně ovlivnit jeho činnost

Objekty protivníka:

živá síla, materiál, infrastruktura protivníka

Aplikace na elektronický boj

různá pojetí a rozsah chápání EB

Elektronické působení na **elektronické** prostředky protivníka

nebo

Elektronické působení na protivníka obecně

nebo

Působení na **elektronické** prostředky protivníka

versus

Elektronická ochrana proti **elektronickému** působení

nebo

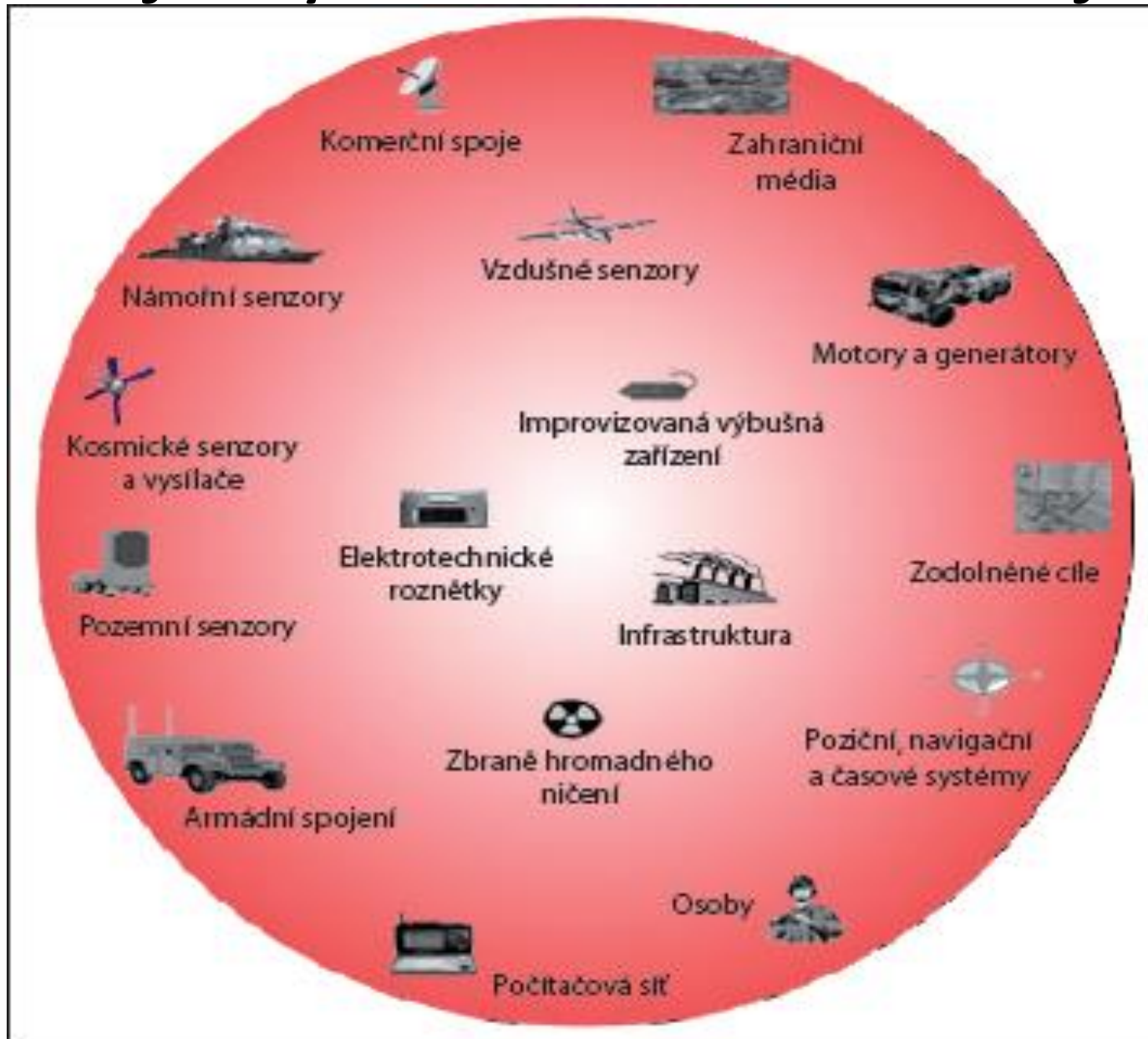
Elektronická ochrana proti působení

nebo

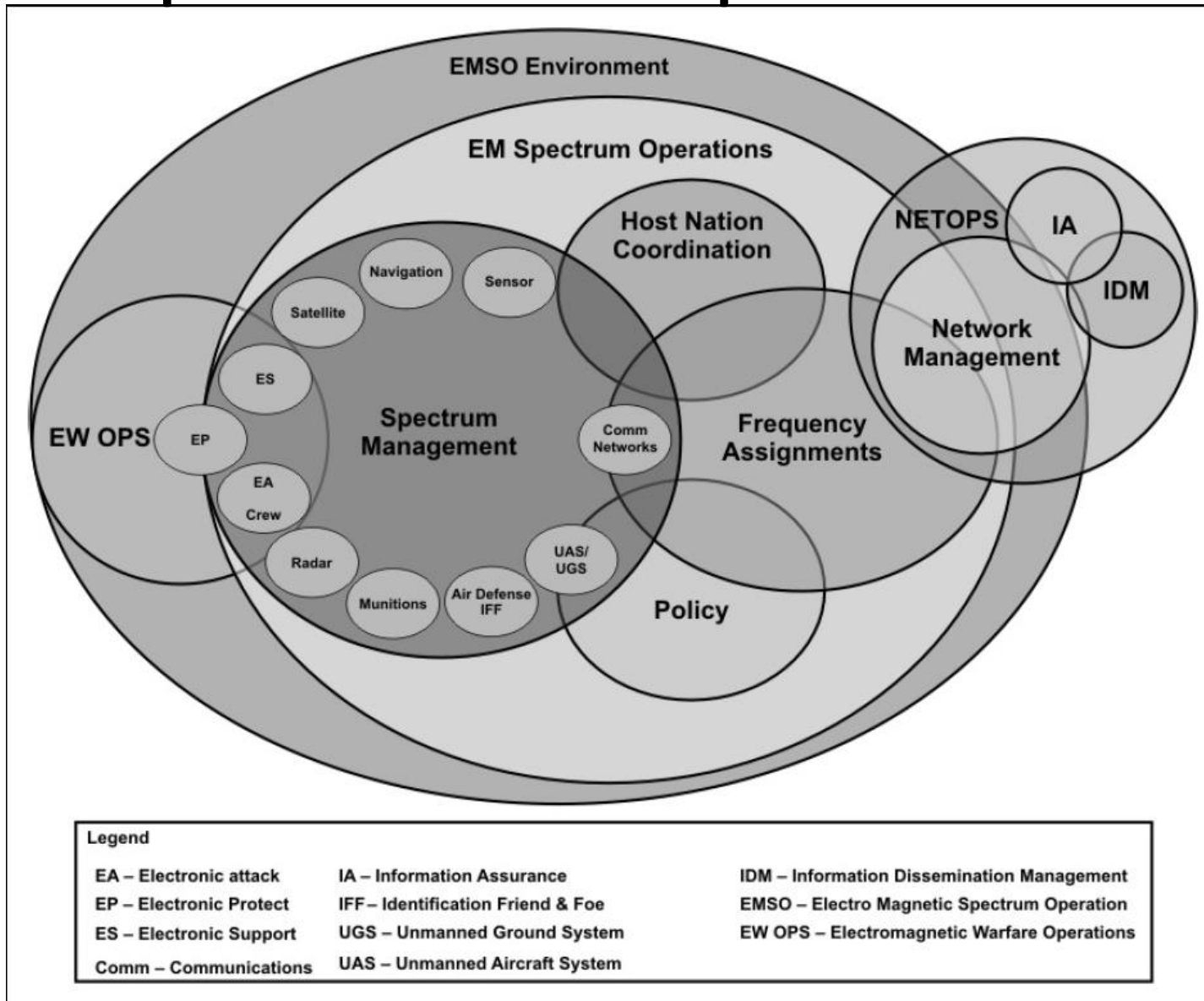
Ochrana proti **elektronickému** působení

(protivníka, prostředí, vlastních sil)

Objekty elektronického boje

Operace v EM spektru a EB

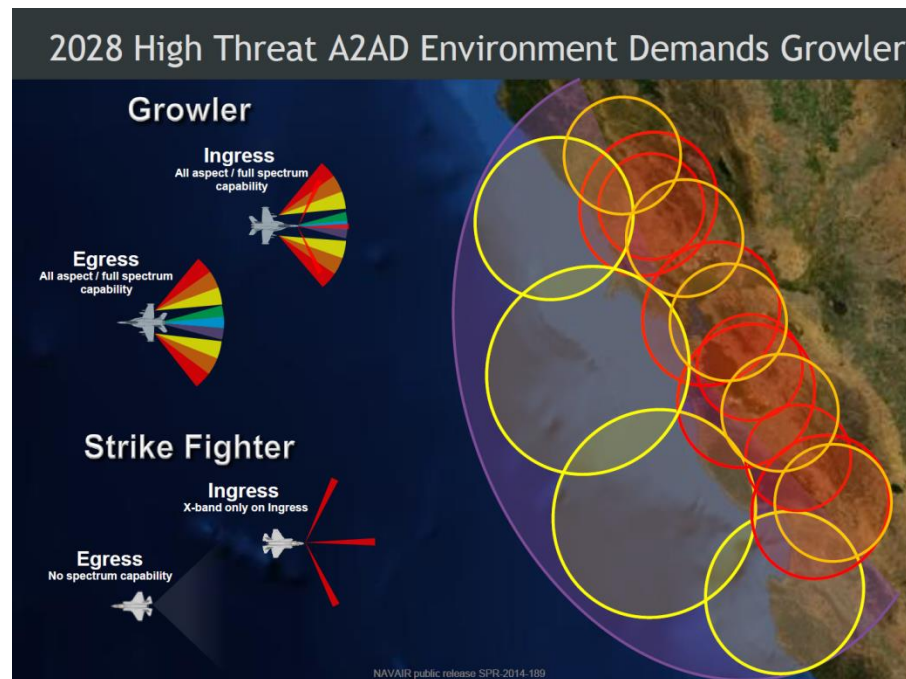
Taktické prostředky EB současnosti

EW Assets

Budoucnost EB

- Závisí na stupni a způsobech využívání elektroniky
- Systémy EB – EA, EP, ES
  - Automatizované
  - Automatické
  - Dálkově ovládané
  - Bezobslužné
  - Propojení kyber a EB
  - Prostředky s AI
  - Působení z a do všech domén
  - Generátory EMP
  - EM palné zbraně – převod EM energie na kinetickou
  - Zbraně využívající ničivou intenzitu EM energie

A2/AD – Anti Access / Area Denial

<https://www.youtube.com/watch?v=Y0VeWYyxnFw>

Elektronický útok

Příklad elektronického vybavení pozemních sil

- Všechny elektronické systémy - v užším pojetí
  - bezdrátové spojení
  - pozemní rlpz, rpz, průzkumná čidla
  - Navigace, navedení zbraní

(cokoliv pracující s bezdrátovým příjmem EM signálu)
- V širším pojetí Informační systémy
  - Výpočetní technika
  - (Polní) **metalické** rozvody (kvůli EM indukci)

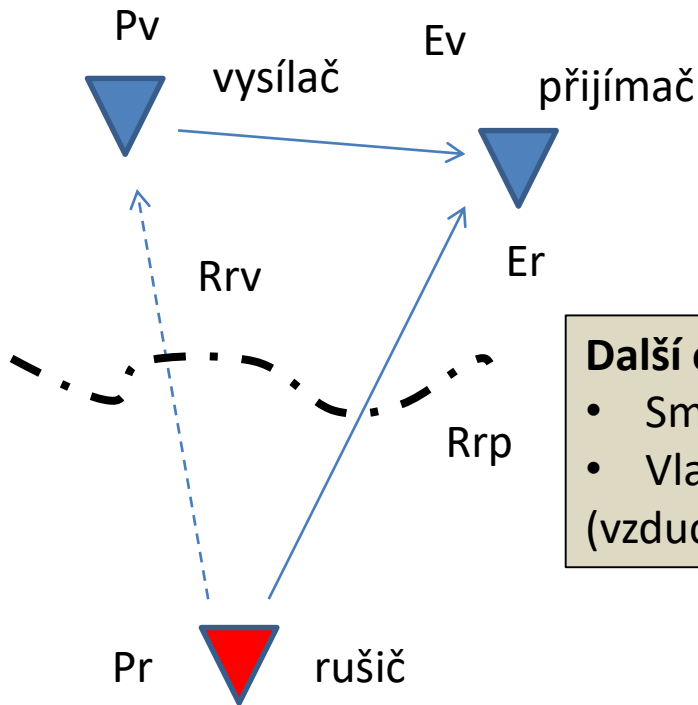
(cokoliv co pracuje s EM signálem)

Příklad palubního elektronického vybavení letounu

- Víceúčelový radiolokátor – průzkum, navedení zbraní, případně i výškoměr
- Prostředky radiového spojení – KV, VKV/UKV a st
- Radionavigace (např. GPS, GALLILEO, GLONAS,)
- Palubní odpovídač IFF (vlastní – cizí)
- Palubní počítač
- Průhledový display (HUD)
- Čidla přední a zadní polosféry pro vlastní ochranu

Fyzikální podstata elektronického působení

Rádiová komunikace

Další ovlivňující faktory:

- Směrnost antén
- Vlastnosti prostředí (vzduchu, povrchu terénu)

$$E = k \cdot P / R^2$$

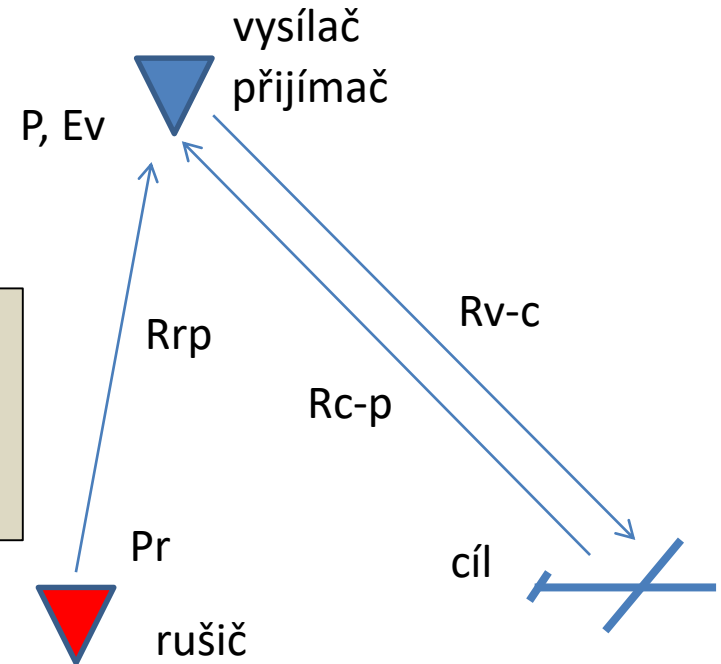
$$\text{Koeficient zarušení} = E_r / E_v$$

$$= P_r / P_v \cdot R_r^2 / R_v^2$$

Fonie: A3, F3 cca 1-3, SSB 10-25

Data: 0,8 až 3

Radiolokační průzkum

$$E = k \cdot P / R^2$$

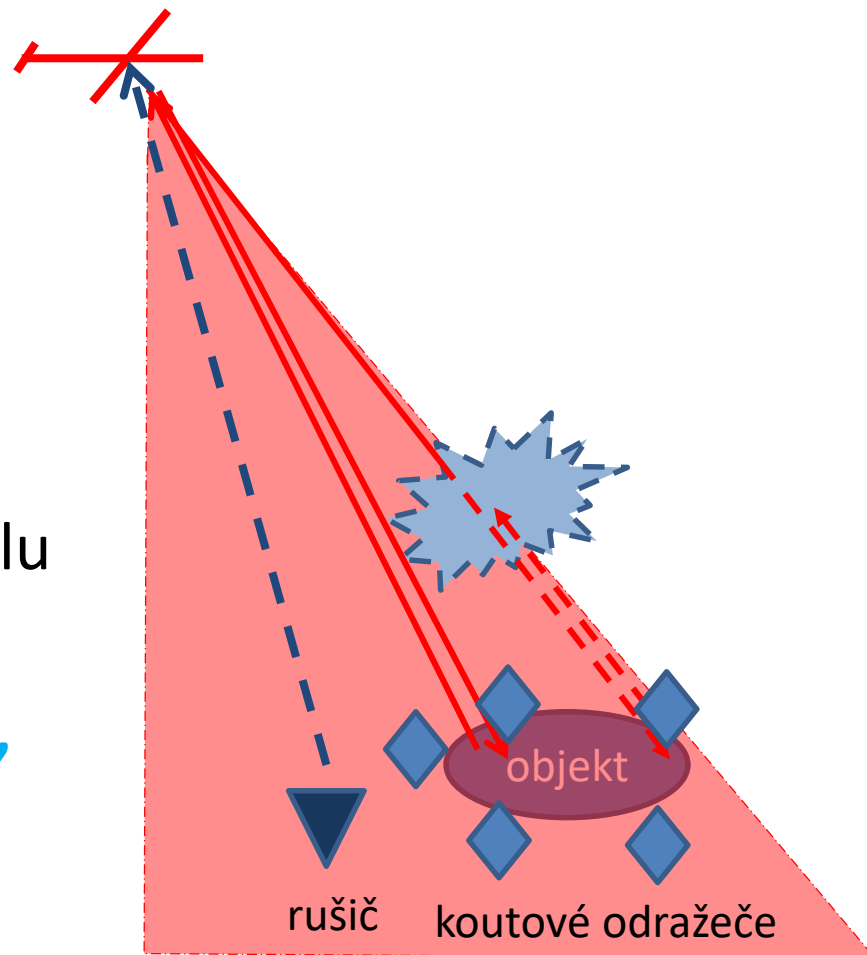
$$\text{Koeficient zarušení} = E_r / E_v$$

$$= P_r / P_v \cdot R_r^2 / R_{v-c}^4$$

Elektronické působení

- **Rušení** - vyzařování rušivé energie
- **Klamání** – vkládání klamných informací
  - Klamným signálem
  - Odrážením původního signálu
  - Replikace původního signálu
- **Tlumení** ovlivňovaného signálu

Vzájemná interakce působení,
ochrany a podpory

Doba reakce na cíle pro průzkum a působení

Pozemní cíle

- Statické
- Mobilní
- Převozné
- Možná doba reakce – řádově minuty až hodiny

Vzdušné cíle

- Pohyblivé
- Možná doba reakce – řádově desítky vteřin až minuty

Elektronické cíle

- Radiové
- Radiotechnické
- Možná doba reakce – řádově mikrosekundy až vteřiny
  - potřeba automatizace

EM působení

Generátory EM energie

- Rušící signály neúmyslné
  - Umělé
    - Běžné spotřebiče
    - Vysílače ve spektru
  - Přirozené
    - Blesky
    - Pulzary
  - Úmyslné
    - Rušiče
- Blokující až ničící
  - Jaderné exploze
  - Generátory EM pulzů

Působení EM energií

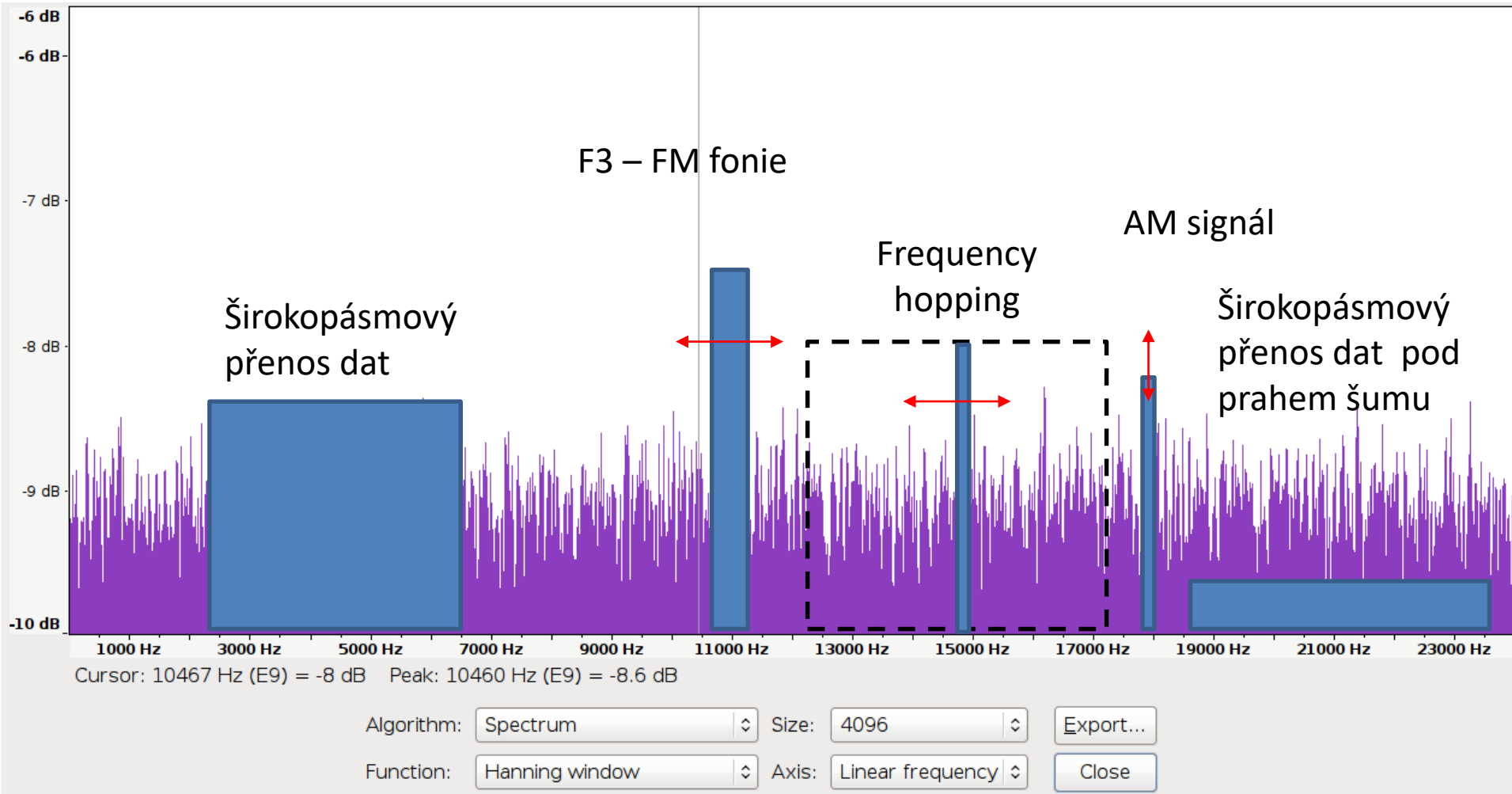
- Klamání $\rightarrow E_r \sim E_u$
- Rušení $\rightarrow E_r > E_u; 10x$
- Zahlcení $\rightarrow E_r >> E_u; 10^2x$
- Zablokování $\rightarrow E_r >> E_u; 10^{3-4}x$
- Zničení $\rightarrow E_r >> E_u; 10^{5-6}x$

Ovlivňování prostředí šíření signálu

Manévr v rámci EA

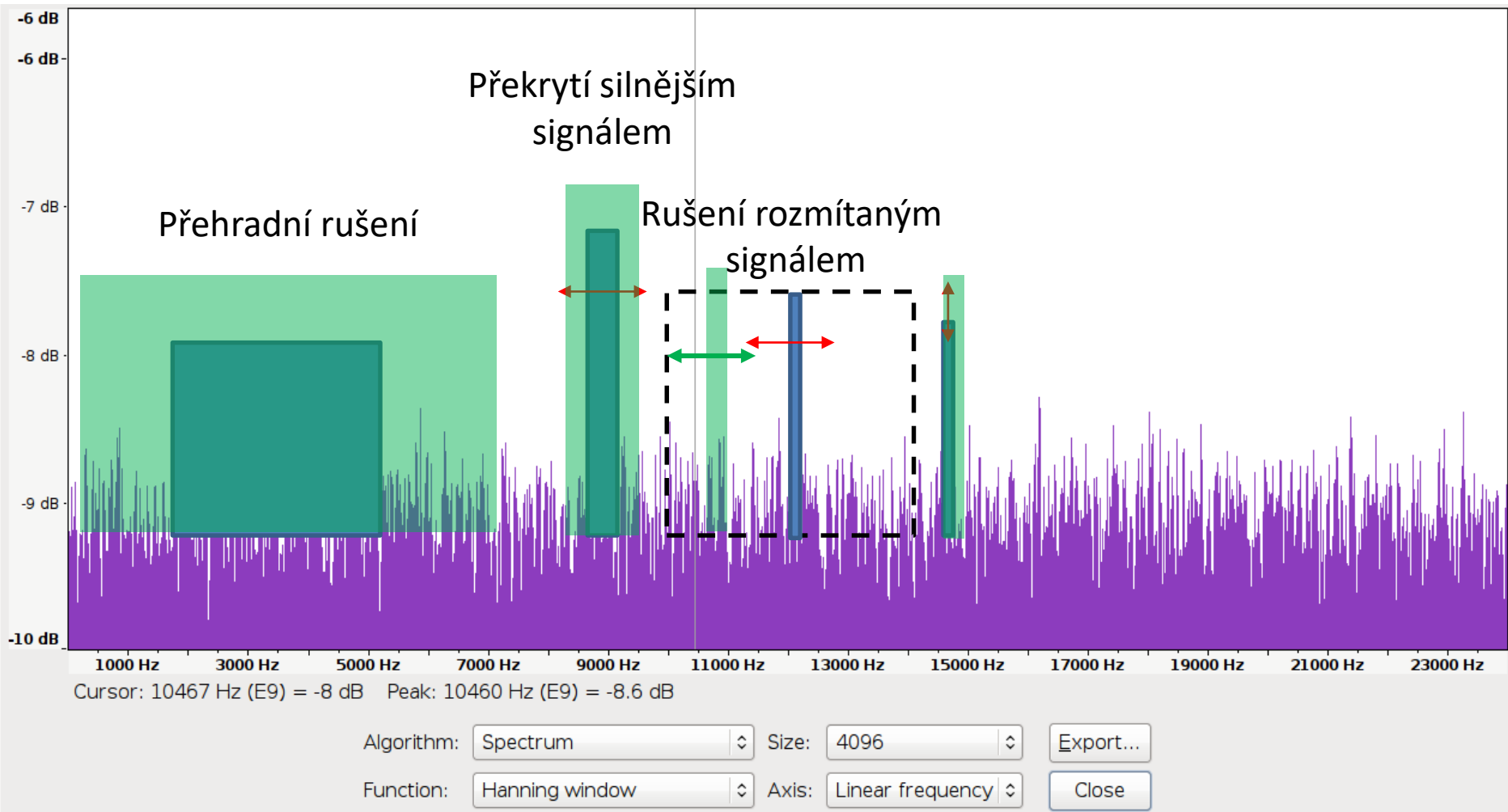
- Postavením rušiče 5+5+5 minut
- Rušením – přenášení úsilí
  - Vyšší účinnost
  - Zvýšení vlastní ochrany

Možné druhy signálů

Možné druhy signálů s různými druhy rušení

Rušení pseudobílým šumem

Elektromagnetický impulz EMP

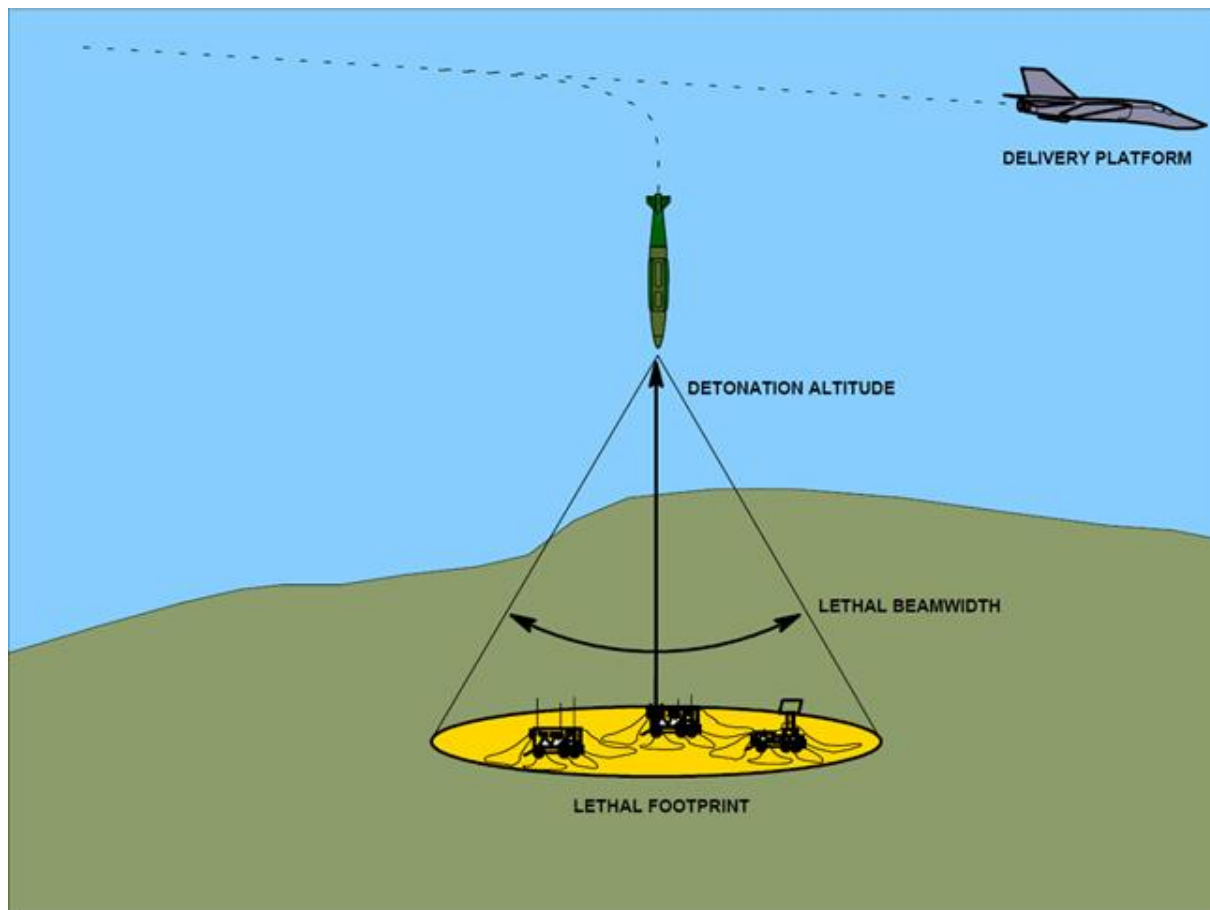

FIG.9 LETHAL FOOTPRINT OF A HPM E-BOMB IN RELATION TO ALTITUDE

Původně:

EMP jen jako faktor JV

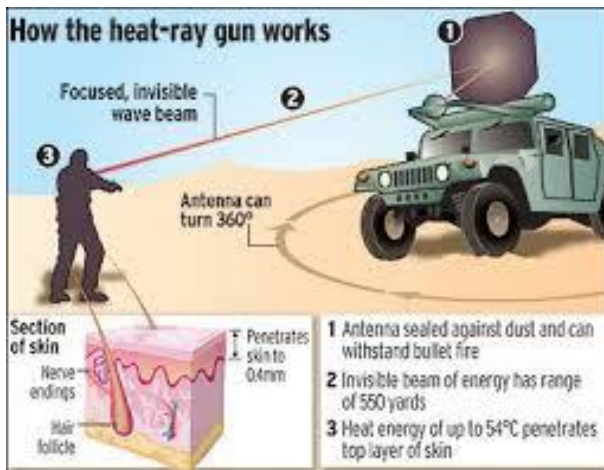
Dnes:

Generátory EMP v podobě

- Bomb, granátů
- Vozidel
- Ručních zařízení

- Principiálně jednoduché, pro malé vzdálenosti, vyrobitelné v amatér. podmínkách

- Velmi účinné vzhledem k nasycenosti elektronikou
  - Osoby (GSM)
  - Automobily
  - Počítače, navigace

<https://www.youtube.com/watch?v=OzbhpKk6qZQ>

System aktivní zábrany ADS

Active Denial System (ADS)

[Humvee](#) with ADS mounted

place
of origin

United States

Service history

conflicts

[Kosovo, Afghanistan](#)

Production history

Manufacturer

[Raytheon^{\[1\]}](#)

variants

ADS II
Silent Guardian

Specifications

Elektronická ochrana

Elektronická ochrana

Pasivní (bez vyzařování)

- Maskování před EPz
  - Spektrozonální průzkum
- Imitace
- Demontrace
- Odraz (odražeče)

Aktivní (s vyzařováním)

- Klamání
  - Klamné cíle
- Překrytí cíle

Ochrana

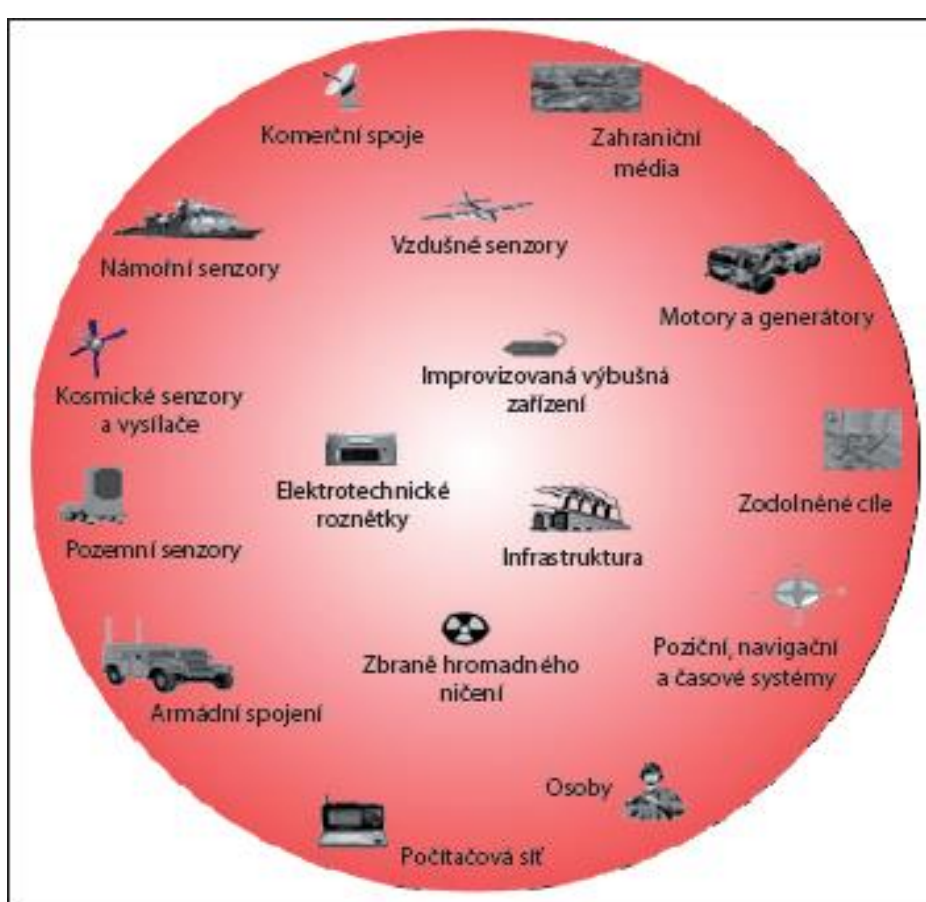
- Vlastními silami a prostředky
- Síly a prostředky vojska EB

Příklad ochrany rušením

Pasivní ochrana neznamena být pasivní v ochraně

Elektronická ochrana EP

Objekty EP

Opatření EP

- Technická
  - Odolná konstrukce
  - Odolné signály
- Organizační
  - Záložní s/p
  - Jiné způsoby
- Provozní
  - Dodržování provozní kázně
  - Kontrola dodržování pravidel
    - režimu vyzařování

Objekty elektronické ochrany EP

Objekty citlivé na EM energii

Užší pojetí

- Vstupní obvody přijímačů

Širší pojetí

- Všechna elektronická zařízení využívající
  - metalické vodiče
  - polovodiče
- Živé organizmy
  - osoby
  - zvířata

Ochrana letounů

Ochrana proti RI navedení - chaffs

- Dipólové odražeče – vytvoření RI mraku

Ochrana proti IE navedení - flars

- Světlice s vyšším tepelným výkonem, než letoun

<https://www.youtube.com/watch?v=tsmpK8zsRkY>

Elektronická podpora ES

Elektronická podpora (ES)

EM průzkum ve prospěch součástí EB

- ECM
- EPM
- ESM

Cíl:

- primárně - efektivní vedení EB
- sekundárně
  - Podklady pro jiné druhy pz, INTEL
  - Podpora jiných jednotek

Druhy průzkumu/zpravodajství

- Průzkum – zjišťování informací
- Zpravodajství – zpracovávání, vyhodnocování a distribuce informací

- ELINT
- COMINT
- SIGINT
- (IMINT)

Možnosti spolupráce – rušením donutit rozkrýt další prostředky

EB a zpravodajství

EB a zpravodajství/průzkum

- INTELLIGENCE (kromě jiného)
  - ELINT
  - SIGINT- rtpz
  - COMINT – rpz

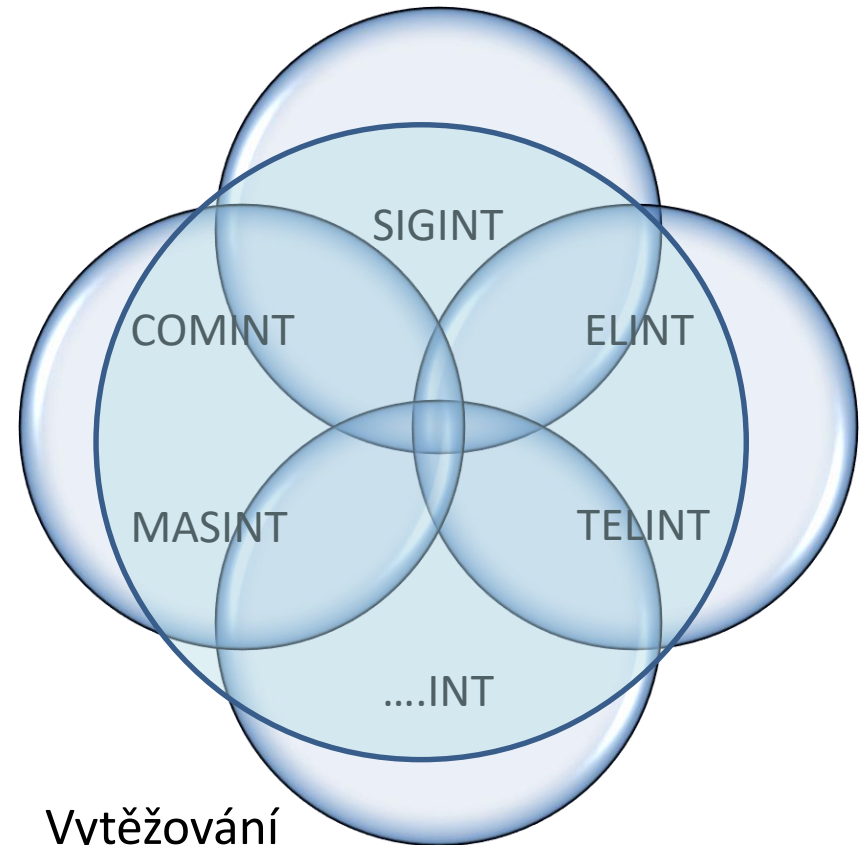
Cíl:

informace o

- protivníkovi,
- prostředí

pro

- podporu rozhodování
- vedení bojové činnosti
  - Působení na protivníka
  - Ochrana vlastních sil

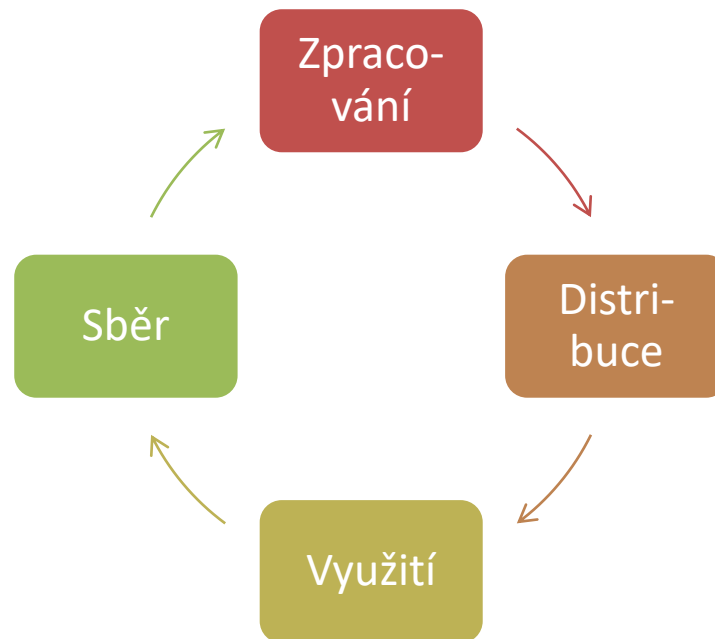
Vytěžování

formy i obsahu informací obecně
bez ohledu
na prostředky, metody jejich získání

Informační operace

- Působit na informace protivníka
- Chránit vlastní informace před působením protivníka

ve všech fázích
informačního
cyklu

IS pracují
především na
elektronické
bázi

Síly a prostředky ES

Echelon

FRA SIGINT plavidlo
Dupuy-de-Lome

AEW&C, ISR Aircraft

Elektronický boj v operacích

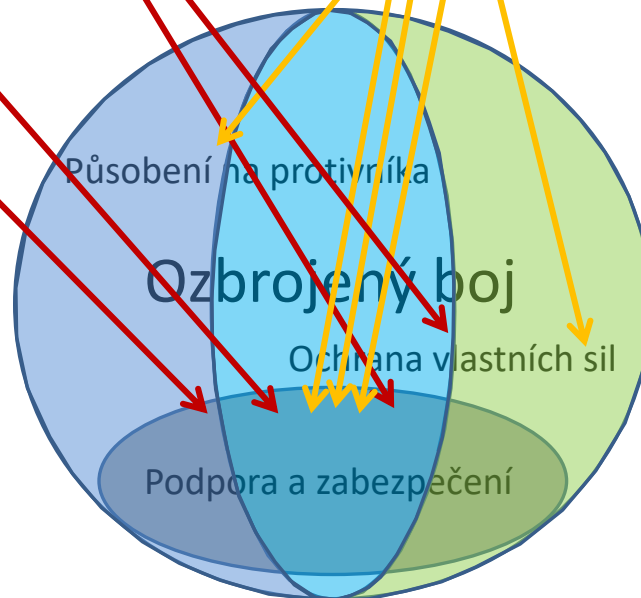
EB a ISR/ISTAR

ISR

- INTEL,
- SURVEILLANCE,
- RECCE (průzkum)

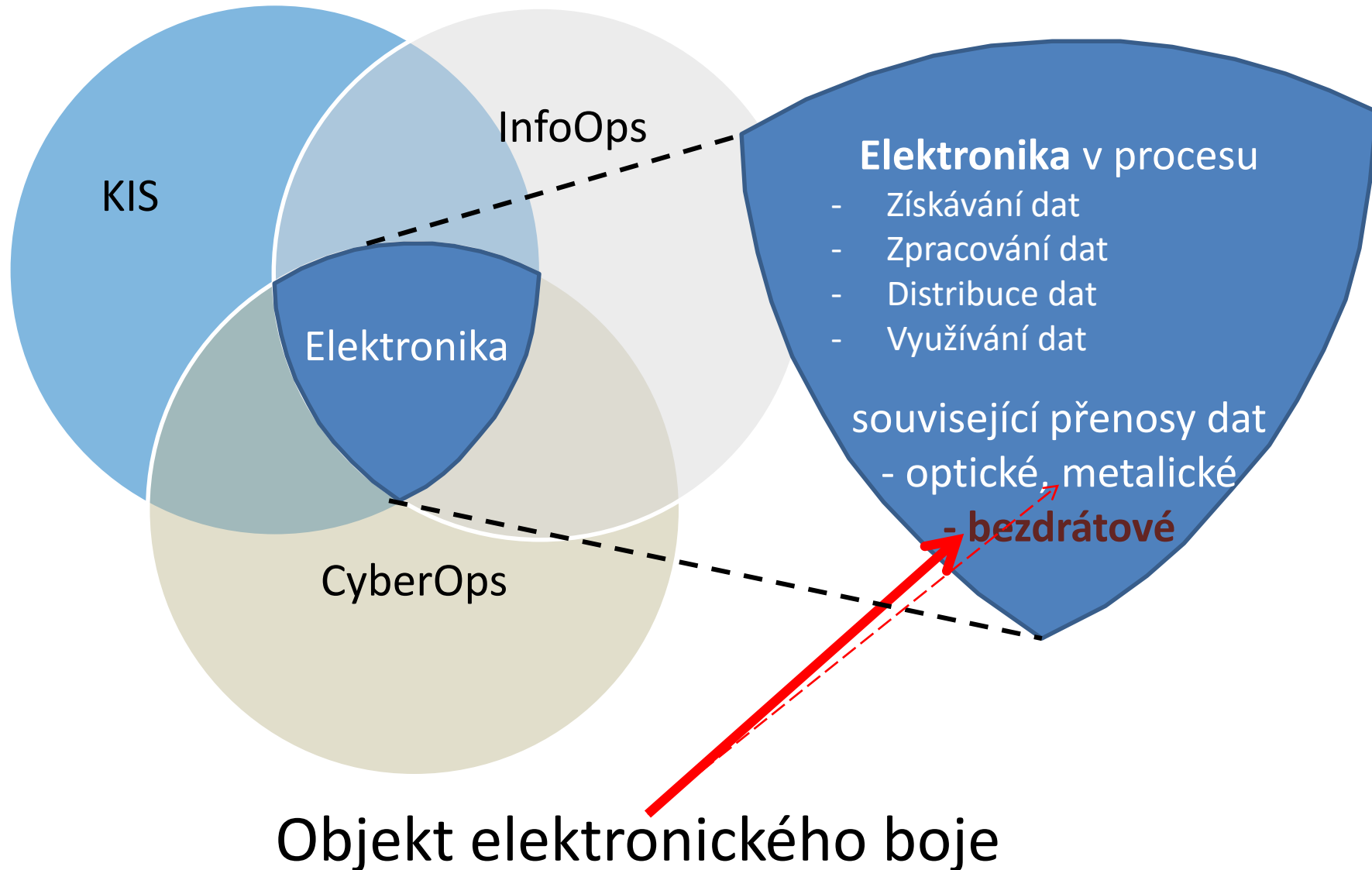
ISTAR

- INTEL
- SURVEILLANCE
- TARGET ACQUISITION
- RECCE (průzkum)

Průnik KIS, InfoOps a CyberOps

Operace v kyberprostoru

- Zabránit protivníkovi využívat
  - Chránit vlastní schopnost využívat
- ## kyber doménu

Cyber doména pracuje na elektronické bázi

Kybernetické akce a jejich charakteristiky

Vztah mezi kybernetickými akcemi

Podstatné charakteristiky různých kybernetických akcí

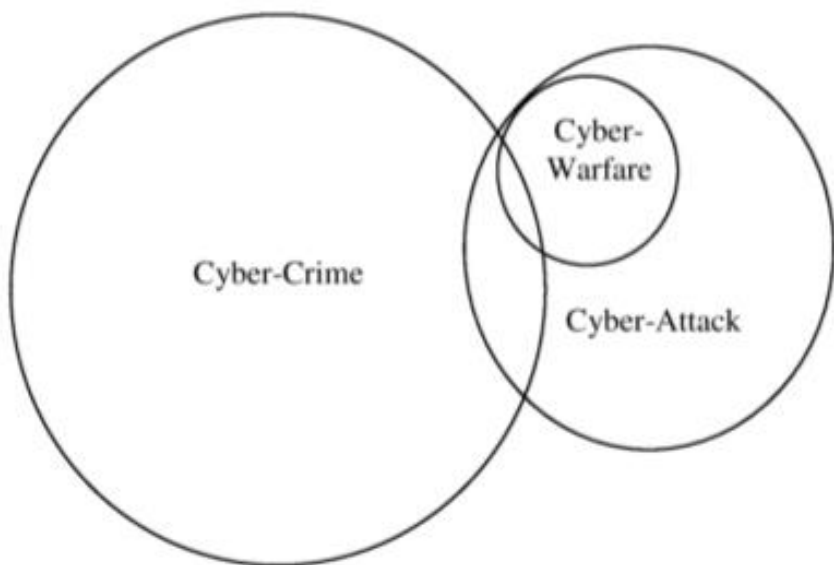

FIGURE 1. ESSENTIAL CHARACTERISTICS OF DIFFERENT CYBER-ACTIONS

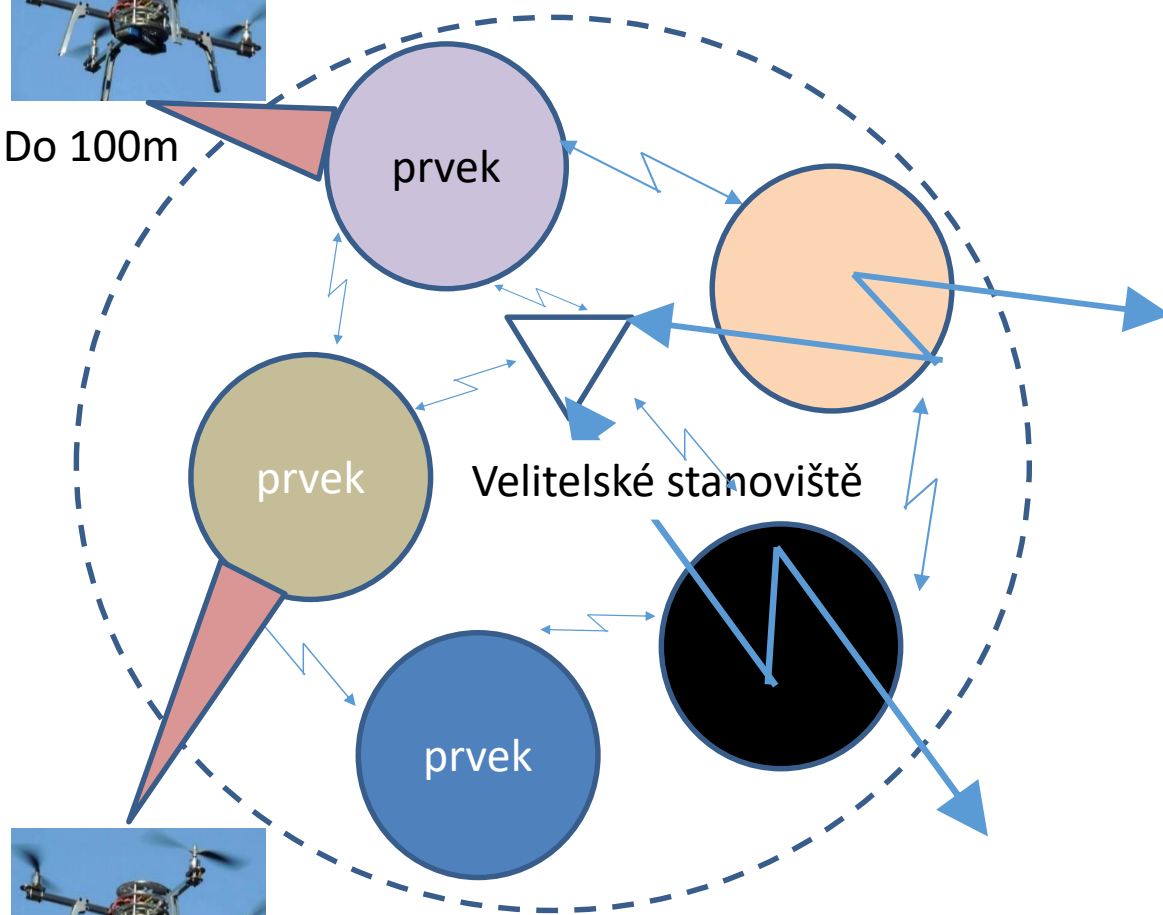
Type of Cyber-Action	Involves only non-state actors	Must be violation of criminal law, committed by means of a computer system	Objective must be to undermine the function of a computer network	Must have a political or national security purpose	Effects must be equivalent to an "armed attack," or activity must occur in the context of armed conflict
Cyber-Attack			√	√	
Cyber-Crime	√	√			
Cyber-Warfare			√	√	√

Zdroj: Lejdi Dervishi: NATO'S EVOLUTION: FROM CONVENTIONAL TO HYBRID WARFARE. 2015

Propojení EB a kybernetic. operací

Do 100m

Do 100m

- WiFi
- BlueTooth propojení

LTG Bogdanov, profesor vojenských věd (2008)

... objevu nového typu elektronického působení založeného na využívání počítačových virů – počítačového EB (CEW).

(Země, vzduch, kyber prostředí, EM prostředí)

EB/REB v soudobých konfliktech

- Individuální ochrana
- Kolektivní ochrana
- Rušení navigace
- Rušení palubních, pozemních, lodních rls
- Rušení spojení
- Klamání v data sítích
- Blokování palubních systémů

Krasucha - 4 (OS RF v Syrii)

Průzkum a rušení

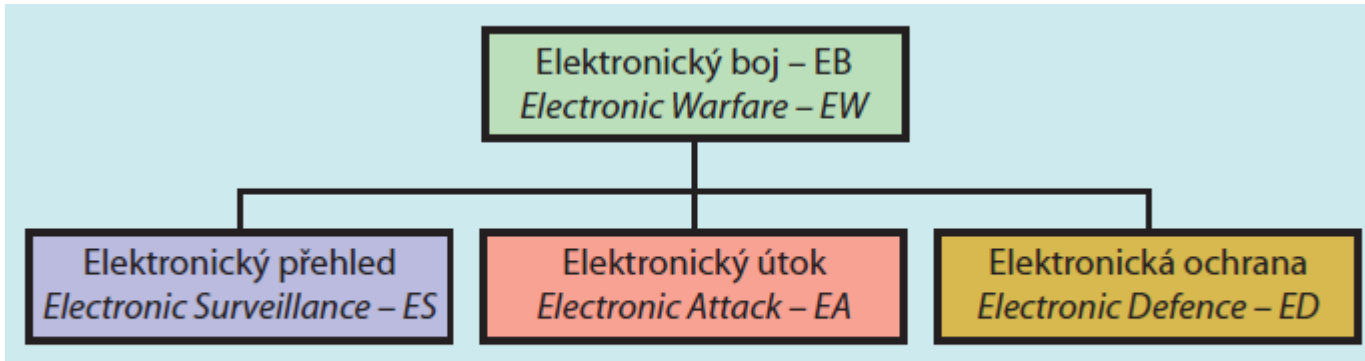
- Letecký + drony, kosmický SIGINT/ELINT
- RL navedení přesné munice, ŘS
- Rádiové spojení
- Navigace (GPS)
- (Mobilní telefony GSM)

Torpédoborec Donald Cook vs SU-24 + Chybina
(US Navy-OS RF, Černé moře, APR 2014)

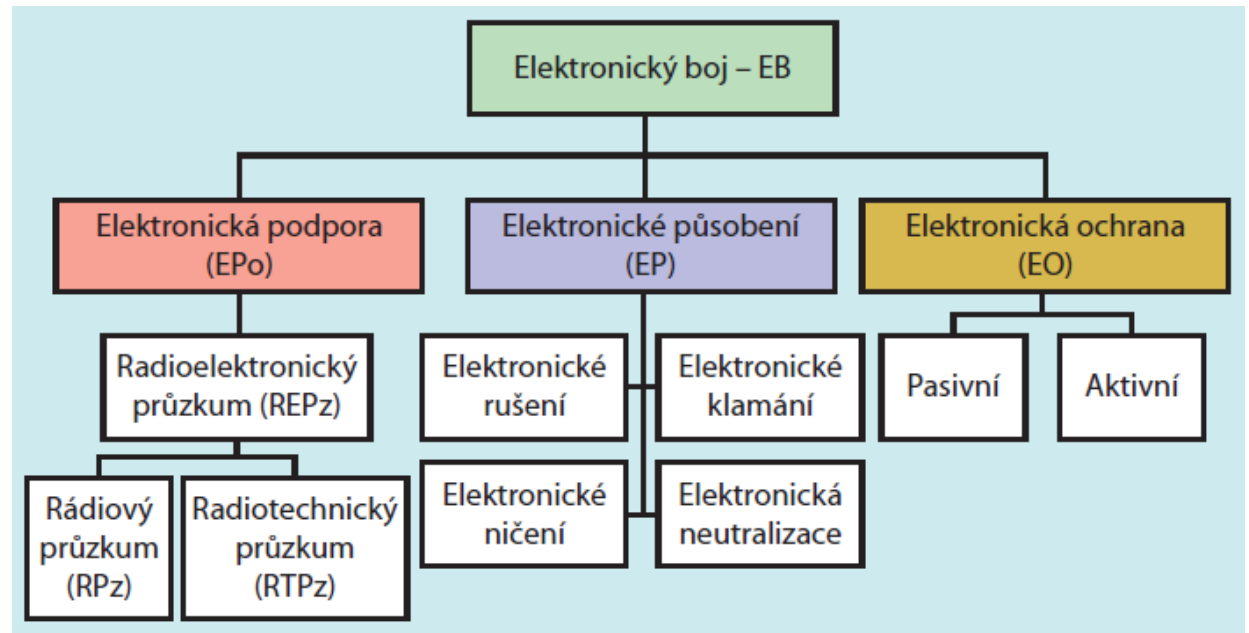
- Zablokování + infikování?

Elektronický boj v AČR

EB v NATO a v ČR

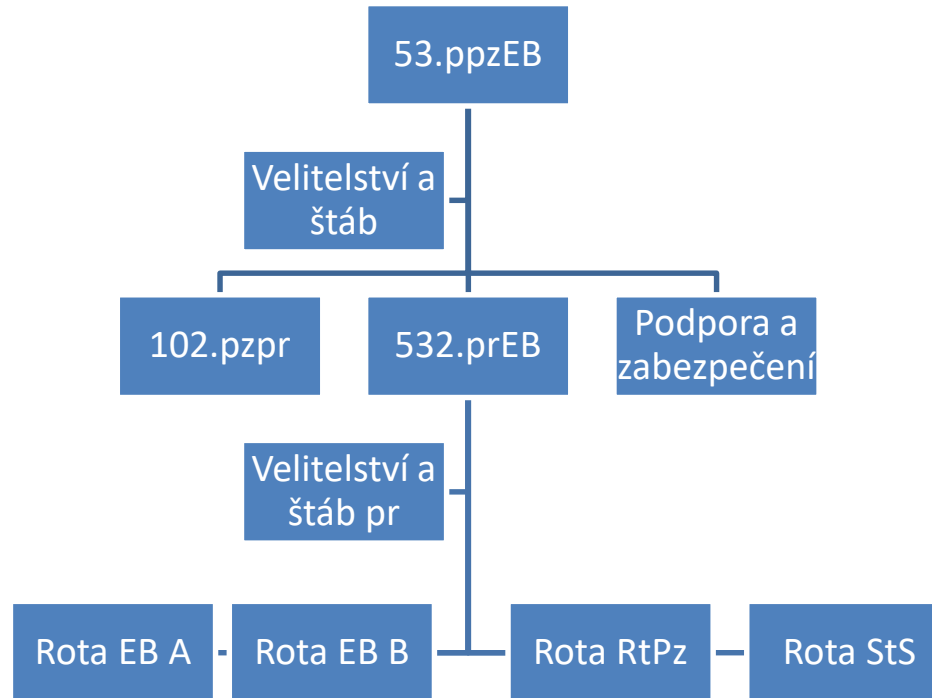

Aktuální rozdělení elektronického boje v rámci NATO

Rozdělení elektronického boje v AČR

Síly a prostředky EB AČR

s/p

- Velení a řízení
- Rádiového průzkumu
- Rádiového rušení
- Nasaditelné i stacionární

s/p

- Velení a řízení
- Radiotechnického průzkumu
- Nasaditelné i stacionární

Činnost v míru

Síly a prostředky EB

Výcvik

- Vedení EPz v míru
- Procvičování taktiky – manévru
  - Rušením, průzkumem
  - Prostředky

Společná cvičení

- Velení a řízení EB v operaci
- Vedení EPz ve prospěch ŘC
- Provádění rušení a klamání
- Koordinace pz a působení

Ostatní druhy vojsk a služeb

Výcvik

- Procvičování opatření ochrany proti EPz a rušení
  - Organizačních
  - Provozních

Cvičení

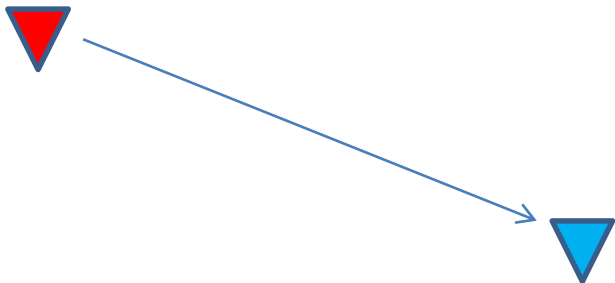
- Koordinace
  - Působení na protivníka
  - Ochrany vojsk
- Využívání výsledků rušení

CS/CZ přínos k ESM - PSS

Vysílaný signál

- PRP-1/KOPÁČ
- KRTP-81 Ramona
- KRTP-86 Tamara
- Věra S/M, Věra NG

Princip: zachycení signálu vyslaného objektem

Odražený signál

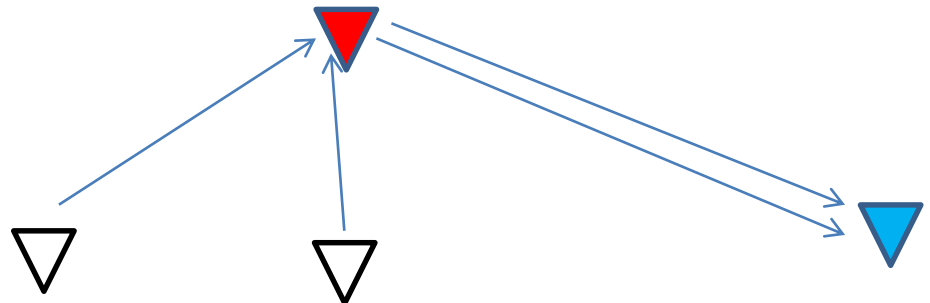
Možnosti:

- Zjištění nehomogenit ve vzduchu

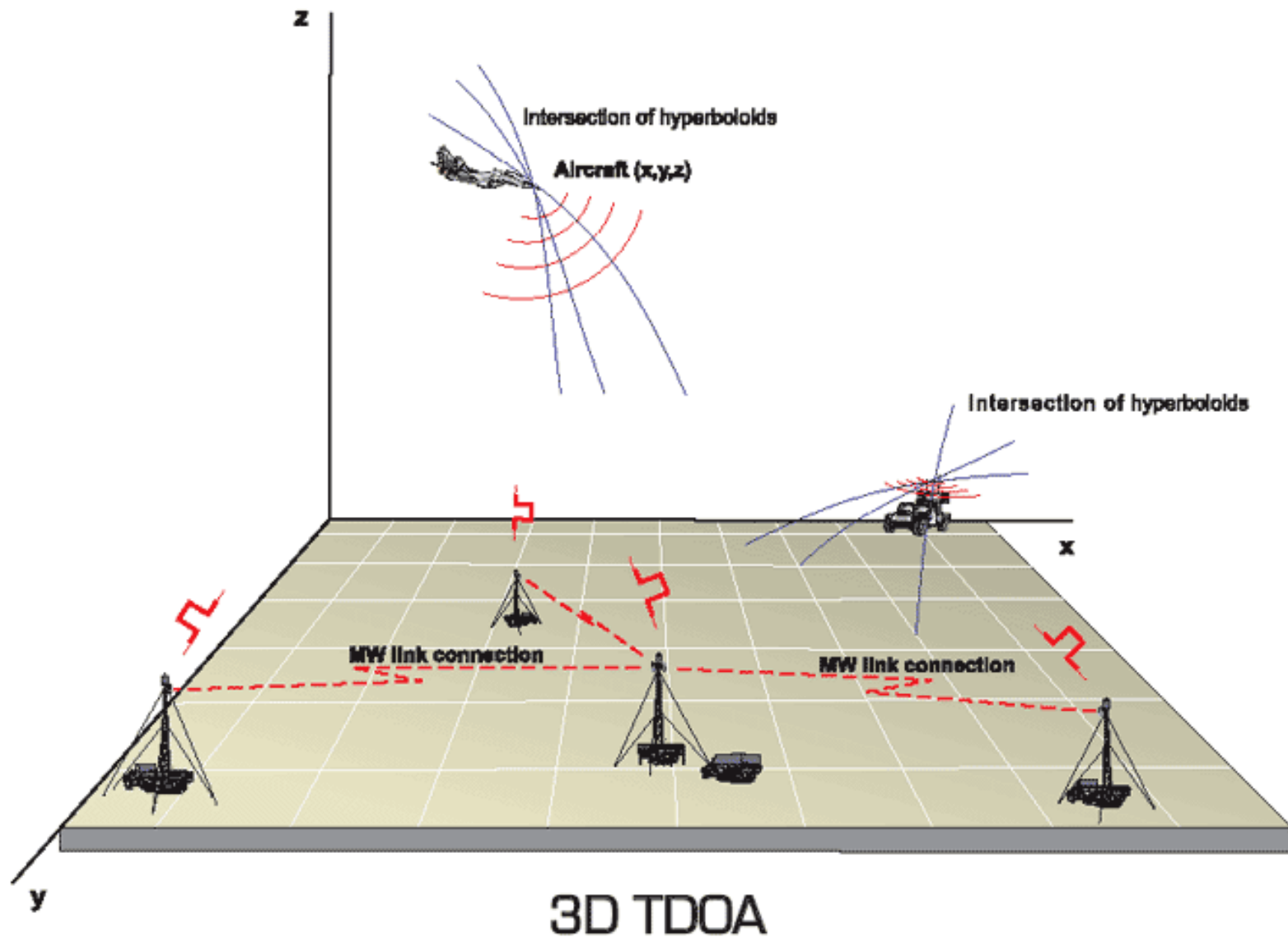
Požadavky

- Řádově vyšší citlivost
- Schopnost rozlišovat změny fáze signálu

Princip: zachycení signálu odraženého objektem

Princip PSS Věra

CS/CZ PSS

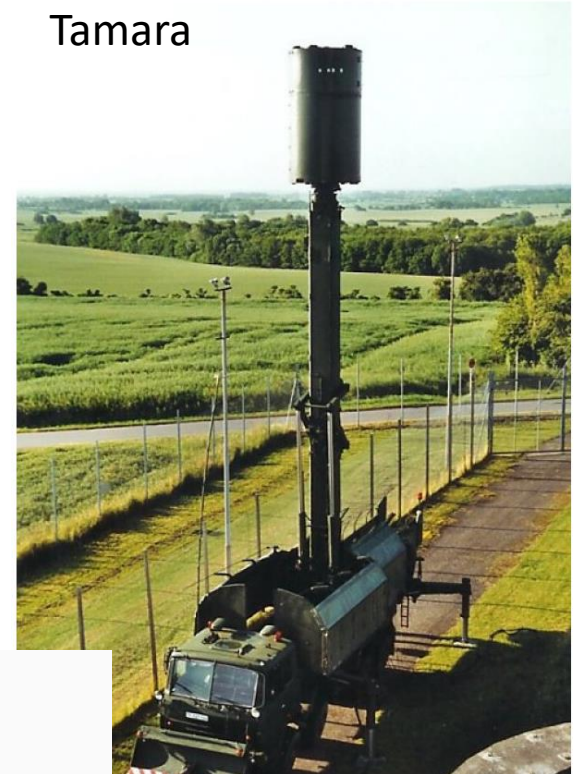
KoPáč

Ramona

Tamara

Věra

Věra NG

Shrnutí

- Poslání a místo EB v ozbrojeném konfliktu
- Tři základní složky EB
- EB v soudobých konfliktech
- ČS/CZ přínos k EB

Profesní organizace odborníků EB

Asociace starých vran

Použitá literatura

- <http://www.sigidwiki.com/wiki/Database>
- <http://www.elektronickyboj.army.cz/>
- FM 6-02-70 Army EM spectrum operations
- FM 3-36 NOV 2012 ELECTRONIC WARFARE
- NATO Electronic Warfare
http://nato.int/cps/en/natohq/topics_80906.htm?selectedLocale=en

Závěr

Otázky a odpovědi

Q&A

